

Ewa Bujwid-Kurek

**PATRYCJA SOKOŁOWSKA, *POLITYKA ZAGRANICZNA
I BEZPIECZEŃSTWA RFN WOBEC PAŃSTW OBSZARU
BYŁEJ JUGOSŁAWII W LATACH 1990–2005,*
[WYDAWNICTWO ADAM MARSZAŁEK, TORUŃ 2010, 400 s.]**

Książka, która ukazała się w 2010 r. nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek w Toruniu poświęcona została bardzo interesującej problematyce – zwłaszcza dla politologa oraz zgłębiających wiedzę z zakresu stosunków międzynarodowych. Autorka bowiem za swój główny obszar badawczy wybrała politykę zagraniczną i bezpieczeństwa RFN wobec państw obszaru byłej Jugosławii w latach 1990–2005. Opracowanie to wyszło spod pióra Patrycji Sokołowskiej, specjalistki z zakresu bezpieczeństwa międzynarodowego, szczególnie uwzględniając w nim państwa obszaru bałkańskiego oraz politykę zagraniczną Niemiec. Ta obszerna, bo licząca aż 400 stron książka, podzielona została na pięć rozbudowanych, szczegółowych rozdziałów. Cechą rozpraw naukowych jest zaopatrzenie ich w rozważania wstępne oraz zakończenie, przypisy i bibliografię, nie inaczej stało się i w tym przypadku.

Autorka rozpoczęła pracę intrygująco – cytując wypowiedź gen. Klausa Naumanna, inspektora generalnego Bundeswehry z 27 lutego 1989 r. Wypowiedziane przez K. Naumanna słowa w zasadzie oddają istotę omawianego problemu, który jest niebywale złożony i dlatego trudny do kompleksowego ujęcia. Omawiane przez P. Sokołowską zagadnienia można generalnie podzielić na dwa główne bloki tematyczne; są nimi po pierwsze polityka zagraniczna i bezpieczeństwo RFN, a po drugie relacje RFN z państwami pojugosłowiańskimi.

W analizie uwzględniono lata 1990–2005, można więc odczuć pewien niedosyt informacji, skoro książka została wydana w roku 2010.

We wstępie autorka eksplikuje tezę nadrzędną oraz tezy cząstkowe swoich rozważań, wyjaśnia użyte pojęcia, jak np. Bałkany Zachodnie. Nazwa ta, jak zauważyła, została stworzona przez Unię Europejską i obejmuje państwa powstałe w wyniku rozpadu Jugosławii, łącznie z Albanią, ale wyjąwszy z tego grona Słowenię. Podobnie na użytek prowadzonych rozważań zostało wyjaśnione pojęcie Europy Południowo-Wschodniej, które jest prowadzonych tej publikacji wyłącznie kategorią polityczną, nie zaś geograficzną. Pojęcie to odnosi się do terminu stworzonego przez Unię Europejską, obejmującego Bałkany Zachodnie (Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Macedonia, Serbia, Czarnogóra, Kosowo, a także Bułgaria, Rumunia i Mołdawia). Autorka wykorzystała w pracy dokumenty Urzędu Spraw Zagranicznych oraz rządu federalnego Niemiec, posłużyła się także opracowaniami, analizami, raportami niemieckich ośrodków naukowych i analitycznych. Ze względu na niewielką liczbę opracowań polskich na ten temat, publikacje rodzimych autorów mogły zostać wykorzystane zaledwie marginalnie. Na szczególne docenienie zasługują doświadczenia autorki zdobyte podczas pobytów naukowych w Bośni i Hercegowinie, Macedonii oraz Kosowie. Dzięki temu rozważania zostały uzupełnione obserwacjami, rozmowami i wywiadami z dyplomatami europejskimi oraz przedstawicielami Bundeswehry i polskich kontyngentów wojskowych.

Książka została podzielona na pięć rozdziałów. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i niemal w całości dotyczy polityki zagranicznej i bezpieczeństwa RFN w latach 1990–2005. W rozdziale tym zostały omówione najważniejsze założenia wyrażone w Białej Księdze, wytycznych polityki obronnej Niemiec, umowach koalicyjnych z lat 1994, 1998 i 2002, a także wystąpień kanclerzy federalnych, ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony. Rozdział drugi został poświęcony polityce RFN wobec Słowenii, Chorwacji oraz Bośni i Hercegowiny podczas rządów koalicji CDU/SCU/FDP. Omówiono także stanowiska Niemiec i Wspólnoty Europejskiej wobec wydarzeń w Jugosławii, proces prawno-międzynarodowego uznania Słowenii i Chorwacji, stanowisko Niemiec wobec konfliktu serbsko-chorwackiego w latach 1992–1995, przebieg wojny w Bośni i Hercegowinie oraz konflikt bośniacki i jego wpływ na udział Bundeswehry w operacjach *out of area*. W rozdziale trzecim poruszone zostały zagadnienia związane z konfliktem w Kosowie. Kosowo uznaje się bowiem za czynnik determinujący przeobrażenia polityki bezpieczeństwa Niemiec. W rozdziale tym uwzględniono problem kosowski na tle stosunków niemiecko-jugosłowiańskich w latach 1990–1998, sytuację w Kosowie w 1998 r. i jej wpływ na politykę zagraniczną i bezpieczeństwa RFN, zaprezentowano stanowisko rządu Wielkiej Koalicji wobec konfliktu w Kosowie, oraz administracja ONZ w Kosowie w latach 1999–2005.

Rozdział czwarty dotyczy niemal w całości kwestii Macedonii w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa RFN. Najważniejsze tematy rozważań koncentrują się wokół takich bloków tematycznych, jak: stanowisko Niemiec wobec kwestii prawno-międzynarodowego uznania Macedonii, wpływ wydarzeń w Kosowie na rozwój konfliktu w Macedonii, rola RFN w próbach pokojowego zażegnania konfliktu w Macedonii w 2001 r. oraz stanowisko Niemiec wobec problemu macedońskiego po zakończeniu operacji „Essential Harvest”.

Rozdział piąty poświęcono działaniom Niemiec na rzecz zbliżania państw byłej Jugosławii z UE i NATO. Autorka rozpoczęła analizę od paktu stabilności dla Europy Południowo-Wschodniej, a następnie oceniła udział RFN w procesie zbliżania państw byłej Jugosławii do struktur unijnych.

W zakończeniu zebrała wnioski z przeprowadzonych rozważań. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkie zamieszczone konkluzje są obiektywne i wyważone. Patrycji Sokołowskiej udało się umknąć spod wpływu tendencyjnych opinii i wniosków na temat szukania winnych rozpadu Federacji Jugosłowiańskiej, co uznać należy za szczególną zaletę.

Generalnie ujmując konstrukcja książki jest logiczna, choć zdarza się, że autorka poświęca relatywnie więcej miejsca np. Macedonii, natomiast problematyka np. Serbii i Czarnogóry zostaje zaniedbana, co nieco zachwiało proporcjami omawianych zagadnień. Rozważania cechuje wartość, klarowność i zwięzłość, co uznać należy za kolejną jej zaletę.

Szkoda, że w niewielkim tylko stopniu autorka sięgnęła do źródeł w językach właściwych dla wziętych przez nią pod uwagę państw pojugosłowiańskich (Bałkanów Zachodnich), które by mogły uzupełnić rozważania. Książkę urozmaicają liczne tabele i wykresy, Niestety, sprawiają wrażenie luźno związanych z prowadzonym wywodem, zabrakło bowiem choćby krótkiego nawiązania do nich w tekście głównym. Na docenienie zasługuje natomiast obszerna i modelowo wręcz opracowana bibliografia.

Należy szczególnie docenić trafność wyboru tematu badawczego. Poruszana przez autorkę problematyka nie doczekała się, jak dotąd, rozbudowanego opracowania, a ze względu na istotną z perspektywy międzynarodowej problematykę, niewątpliwie posiada cenny walor poznawczy. Państwa powstałe w wyniku dekompozycji Federacji Jugosłowiańskiej zasługują na wnikliwą uwagę, istotną sprawą jest także ich postrzeganie przez państwa znajdujące się w bliższym i dalszym otoczeniu geopolitycznym.

Książka Patrycji Sokołowskiej jest rzetelnym naukowym studium na temat polityki zagranicznej i bezpieczeństwa RFN wobec państw tego niezwykle istotnego dla Europy obszaru. Lektura tej pozycji nie tylko pogłębi wiedzę czytelników na temat omawianych krajów, ale także zainspiruje do postawienia kolejnych pytań badawczych.